

УДК 81'255.4-051ФранкоІ.:398.87(=161.2)=112.2(100)

УКРАЇНЬСЬКА ІСТОРИЧНА ПІСНЯ В НІМЕЦЬКОМОВНОМУ ПЕРЕКЛАДАЦЬКОМУ ДОРОБКУ ІВАНА ФРАНКА

Оксана Мольдерф

*Львівський національний університет імені Івана Франка,
вул. Університетська, 1, Львів, 79000, Україна
e-mail:oksana34molderf@ukr.net*

Визначено головні етапи становлення Івана Франка як збирача, дослідника, перекладача та популяризатора українського фольклору в німецькомовних країнах. Проаналізовано Франкові переклади українських народних історичних пісень німецькою мовою, визначено їх формальні, версифікаційні та змістові особливості.

Ключові слова: фольклористика, усна народна творчість, історична пісня, переклад, Іван Франко.

Український народ витворив неперевершений скарб, що з плином часу і поколінь не тільки не вичерпується, а навпаки, невпинно множиться, – це народна пісня, слава якої здавна виходила далеко за межі українських земель. Як зазначає фольклорист Г. Нудьга, “починаючи з XVI ст., у Європі вже говорять про українську пісню з пієтетом [...]. Поза слов’янським світом українська народна пісня найбільше зацікавлення викликала в Німеччині, Австрії, де перші переклади з’явилися ще у XVIII ст., а найбільшими її пропагандистами були Й. Гердер, Й. Венціг, Х. Тідге, К. Вальдбріль, Ф. Боденштедт та ін. [15]”. Серед українських популяризаторів цього національного надбання головне місце, без сумніву, належить Іванові Франкові.

Мета праці – проаналізувати Франкові переклади українських народних історичних пісень німецькою мовою та дати їм критичну оцінку. Об’єктом дослідження є тексти українських народних історичних пісень у перекладі Івана Франка німецькою мовою. Предмет дослідження – особливості Франкових перекладів цих пісень.

Фольклорно-етнографічна діяльність Франка викликала інтерес дослідників ще за його життя (Ф. Колесса, О. Колесса, М. Возняк та ін.). У радянський період дослідження цієї частини франкознавства не припинялися (О. Дей, М. Матвійчук, П. Павленко, Г. Сінченко, Г. Маленков, П. Волинський), хоча у них були наявні певні перекручування та замовчування, особливо щодо методології Франкових розвідок. “Нелегке завдання, пише В. Давидюк, випало на долю радянських дослідників методології народної творчості, зокрема “очистити” наукову діяльність Франка-фольклориста від усіх буржуазних шкіл та їх впливів і знайти свій метод, який би відповідав принципам революційного демократизму” [7, с. 900]. Окремо варто відмітити представників діаспорного франкознавства (Л. Білецький, вже названі Ф. Колесса та О. Колесса та ін.), які, живучи за кордоном, мали можливість на об’єктивну, ідеологічно нейтральну оцінку Франкового фольклористичного доробку.

Із проголошенням незалежності України викристалізувався “новітній, свіжий, політично незаангажований погляд на фольклорну спадщину І. Франка” [23, с. 212] – це розвідки І. Денисюка, Я. Гарасима, В. Давидюка, Р. Кирчіва, С. Пилипчука, Г. Сокил, В. Козловського, О. Шутак, Б. Волоса, М. Дмитренко та інших.

Витоки Франкового інтересу до народної пісні – у його дитинстві. “Тямлю як нині: малим ще хлопчиною/В мамині пісні заслухувався я;/Пісні ті стали красою єдиною/Бідного мого, тяжкого життя”, напише Франко 1883 р. в автобіографічній поезії “Пісня і праця” [20, т. 1, с. 74, 75]. Ще десяти річним хлопчиком він почав записувати пісні, почуті від мами, потім продовжив це заняття під час навчання в Дрогобичі, назбиравши загалом “800 нумерів”. До збору пісень Франко залучав також своїх друзів – М. Павлика, О. Рошкевич та ін. Саме на його прохання О. Рошкевич записала цикл весільних пісень, які після опрацювання І. Франком побачили світ 1886 р. (у планах дослідника було видати лозинські “ладанки” ще 1879 р. в “Дрібній бібліотеці” [4, с. 230]) під назвою “Весільні обряди та пісні українського народу в селі Лолині Стрийського повіту” у виданні Етнографічної комісії Краківської Академії Наук за сприяння І. Коперніцького.

Арешти 1877, 1880 та 1889 рр. стали важким випробуванням у житті Каменяра, та попри те цей етап залишався плідним у плані роботи над фольклором. У тюремних камерах Львова та Коломиї Франко продовжував записувати народні пісні, якими ділилися з ним арештанти М. Теслик, К. Францишкевич, М. Янковський, К. Батовський, Ф. Батовський, Я. Сидорук, І. Васильківський та інші.

Дуже плідним у фольклористичній діяльності Франка дослідники називають період з 1881 по 1882 рік, коли той жив у рідних Нагуєвичях [9; 2, с. 76]. У 1883 р., повернувшись до Львова, Франко стає ініціатором створення “Етнографічно-статистичного кружка”, метою якого було “зладження і видання по можності повної бібліографії [...] всіх книжок, статей і заміток, відносящих ся до нашої етнографії” та “збирання матеріалу з народу” [20, т. 48, с. 366]. У цьому ж році світ побачила його ґрунтовна розвідка “Жіноча неволя в руських піснях народних”, у якій Франко проявив себе не тільки як знаний збирач фольклору, а й як талановитий учений-фольклорист. Наприкінці XIX ст. акцент у фольклорно-етнографічній діяльності І. Франка зміщується зі збору фольклору на наукову та організаційну роботу, зокрема, дослідник очолив створену 1898 р. Етнографічну комісію Наукового товариства ім. Шевченка, головним друкованим органом якої був “Етнографічний збірник” (під керівництвом Франка вийшло 30 томів [8]), видання якого “викликало широкий резонанс у наукових колах, було свого часу одним із найкращих у міжнародній едиційній практиці фольклорних пам’яток і досі за рівнем науковості залишається неперевершеним в українській фольклористиці” [11, с. 895].

У перше десятиліття XX ст. Франко працює над своєю найбільшою фольклористичною працею – “Студії над українськими піснями”, перша редакція якої побачила світ 1907 р., а друга, доповнена, – 1913.

Загальна кількість пісень, зібраних І. Франком, вражає – їх понад чотириста та ще близько тисячі трьохсот коломийок [17, с. 261].

Записаний Франком фольклорний матеріал та його розвідки про усну народну творчість публікували у численних часописах, серед них “Друг” (рубрика “Із уст народу”), “Світ” (рубрика “Знадоби до вивчення мови й етнографії українського народу”), “Зоря” (тут вперше побачила світ розвідка “Жіноча неволя в руських піснях народних”), “Житє і слово” (видавцями його були сам Франко з дружиною О. Хоружинською), “Киевская старина” тощо.

Крім збирання фольклору, студій про нього, видавничої та організаційної роботи, Іван Франко невтомно популяризував народну творчість за кордоном, зокрема в Австрії та Німеччині. З цією метою він перекладав українські пісні німецькою мовою, деякі повністю, з інших – лише уривки. Втім, він намагався показати, які “потужні культурні та духовні потенції, що часто ігнорував або свідомо викривляв довколишній світ”, насправді має український народ [24, с. 23]. У планах впливового дослідника було написати короткий виклад історії України на основі історичних пісень для одного німецького видання [16, с. 185].

Примітно, що з усіх перекладів народних пісень, які відомі сьогодні, за життя Франка опубліковано лише один – “Was ist diese Burakivka traurig und nicht freudig?” (“Чому тота Бураківка сумна й невесела?”). Цей переклад побачив світ на сторінках недільного додатку до газети “Die Zeit” від 27 серпня 1905 р., а решта – до появи 1963 р. берлінського видання творів Франка залишилися – у рукописах письменника.

Попри велику зацікавленість фольклористичної спадщини Каменяра, питання його німецьких перекладів українських пісень майже не висвітлювалося: крім захищеної 1969 р. дисертації Б. Бендзара “Творчість Івана Франка німецькою мовою”, яка хоч і розглядає певні перекладознавчі проблеми Франкового німецькомовного перекладацького доробку, та все ж залишається головно літературознавчою працею, низки статей цього автора, розвідки М. Мороза, присвяченої пісні про Буряківку, а також коментарів Ф. Погребенника до десятого тому “Зібрання творів” у 50-ти томах, де вміщено переклади пісень і коментарів Е. Вінтера, П. Кірхнера, І. Басса та О. Білецького до берлінського видання Франкових творів, які хоч і не є перекладознавчими, та все ж подають важливу інформацію про час створення, оригінали, з яких зроблені переклади, інші вагомні дослідження невідомі.

Для німецькомовного перекладацького доробку Івана Франка, попри невеликий обсяг перекладених пісень, характерний їх широкий спектр – від соціально-побутових та жаргівливих до історичних. Втім, варто акцентувати увагу на тому, що вживання терміна “історична пісня” для фольклористичного доробку Каменяра не надто характерне: “[...] поняття “історична пісня” І. Франко вживав досить зрідка. Натомість використовував загальну назву – пісня, що, правда, завжди прослідковується намаганням вченого визначити історичну основу того чи іншого твору” [12, с. 123]. Крім зрідка вживаного терміна “історична пісня”, Франко використовував ще поняття “людова пісня історичного змісту” [16, с. 185].

Сьогодні відомі два німецькомовні переклади Франка народних історичних пісень – це “Was ist diese Burakivka traurig und nicht freudig?” та “Es fliegt das Pferd, es rauscht das Gras” (“Смерть козака в степу”).

Переклад історичної пісні “Was ist diese Burakivka traurig und nicht freudig?”, як вже зазначалося, є єдиним опублікованим Франковим перекладом українських народних пісень. Як пише сам Каменяр у розвідці “Der galizische Bauernstreik”, оригінал записав він у Відні від одного “українського слухача університету”, а той у своєю чергою – “в часи різдвяних канікул в селі Бураківка Чортківського повіту, від селянина Матія Дмитрика” [19, с. 97]. Редакція журналу “Народна творчість та етнографія” (№ 2, 1963), де вміщено український переклад розвідки та пісні, зверталася до читачів “з проханням відшукати оригінальний текст проаналізованої І. Франком пісні” [19, с. 100]; про те, чи відгукнувся хтось на цей заклик і віднайшов текст, достеменно невідомо.

Дискусійним є питання щодо дати перекладу пісні та часу, коли відбуваються події, які вона описує. Зокрема, Ф. Погребенник у коментарях до десятого тому “Зібрання творів І. Франка” у 50-ти томах зазначає, що цю пісню Франко переклав 1905 р. [20, т. 10, с. 458].

Судячи з листа Ф. Зальтена, редактора фейлетонів газети “Die Zeit”, до І. Франка від 5 червня 1903 р., розвідку про цю пісню і сам переклад Каменяря створив раніше. “Публікацію розвідки “Галицький селянський страйк в народній пісні” ми змушені відкласти до тих пір, поки страйк в Галичині справді не зацікавить громадськість. Просимо Вас не сумніватися у тому, що ми не прогаємо нагоди надрукувати цю статтю вчасно”, – пише Ф. Зальтен [24, с. 507]. Отже, розвідку Франка і його переклад варто датувати не 1905 р., а 1902 або, що вірогідніше, 1903 р. Щодо історичних подій, які лягли в основу пісні, то з викладеного вище бачимо, помилковою є теза Б. Бендзара, нібито поштовхом для написання розвідки послужили страйки, які пройшли “1905 року в ряді повітів Галичини”-[1, с. 87], адже на той час, як ми визначили, розвідка вже була. Очевидно, страйки, які повторилися 1905 р., на цей раз “справді зацікавили громадськість” (див. лист Ф. Зальтена стали поштовхом не для написання, а вже для публікації Франкового дослідження у газеті “Die Zeit”. Переконливою видається думка М. Мороза, що у пісні відображено події селянського страйку 1902 р. [19, с. 100] масового характеру, про який Франко згадував у рецензії на праці З. Паздро та Я. Розвадовського: “В Галичині вони (страйки. – *О. М.*) переполошили головно властителів більших посіlostей, які [...] думали лише про одно – зломити страйки і нагнати страйкарям такого страху, щоб відбити їм охоту до дальших подібних рухів” [21, с. 40]. Зауважимо, що у своїй пізнішій публікації Б. Бендзар допущену помилку виправляє і пише вже, що пісня виникла “як відгук на селянський страйк у Галичині 1902 року” [3, с. 106].

На жаль, за браком оригіналу, дати характеристику перекладу пісні про Бураківку є не можливим. Про оригінал можемо говорити лише завдяки певним відомостям, які дає сам Франко у тексті розвідки. Він, зокрема, зазначає, що “віршова форма пісні – це звичайна в галицько-українських народних піснях найновішої формації “коломийка”, тобто чотирнадцятискладові довгі вірші з цезурою після восьмого складу й жіночою кінцівкою, римовані парами”, а також, що “художня цінність цієї найновішої народної пісні, звичайно, дуже невелика, хоч і спалахує тут і там щире почуття і характерна для добрих народних пісень певна своєрідна точність зображення” [19, с. 97, 98]. Характеризуючи свій переклад, сам автор пише: “Подаю її (пісню. – *О. М.*) тут в перекладі, вірному щодо форми і змісту” [19, с. 97]. Але про те, чи так це було насправді, без порівняння з оригіналом судити неможливо.

Іншу історичну пісню – “Ой кінь біжить, трава шумить” (у своїх “Студіях над українськими піснями” Франко назвав її “Смерть козака в степу”) – вперше опубліковано у берлінському виданні Франкових творів (1963) за рукописом, який зберігається сьогодні в архіві письменника. Як зазначає сам Каменяря у своїх “Студіях”, “нема села, де б не знали сеї пісні, від Лемківщини аж геть далеко на схід, до Херсонщини і до Воронежчини” [20, т. 42, с. 138]. Така популярність цього фольклорного надбання зумовила різноманіття його варіантів. Франко у “Студіях” наводить три варіанти пісні – галицький (реконструйований ним головно з покутських варіантів), записаний “добродієм Гатцуком”, і варіант “із рукописної збірки Ходаковського” [20, т. 42, с. 138–140]. Перший варіант, на основі якого, припускаємо, і створив Франко свій переклад, є, як вже зазначалося, реконструкцією, тобто, по суті, його не існувало, він створений штучно. Варто зазначити, що використання Франка реконструкції часто ставало предметом критики інших фольклористів, серед них, зокрема, і Ф. Колесси, який уважав, що “тим способом творить він (Франко. – *О. М.*) новий, дуже повний варіант, який в дійсності ніколи не існував, бо це підсумок усіх варіантів, що повстали на протязі десятків, а, може, й соток літ” [цит. за 23, с. 216]. Серед сучасних фольклористів викристалізувалася і схвальна оцінка того, що для Ф. Колесси постає хибою:

Наприклад, Р. Кирчів уважає, що Франко вдається до реконструкції “не для того, щоб відтворити якийсь можливий первісний (вихідний) варіант, чи звід-надтекст, а, головню, щоб показати повноту його сюжету в логічній послідовності розвитку його мотивів і образів, максимально розкрити на основі варіантів, версій і редакцій пісні її історичний характер і мистецький образ” [11, с. 889].

І хоча у пісні немає жодної конкретної історичної постаті, зате про її історичний характер виразно свідчать лексеми *козак, турки, війна*, завдяки яким розуміємо, що йдеться про епоху боротьби козаків проти турецької навали. У центрі зображення – традиційна для козацької пісні картина, коли поруч з полеглим в бою козаком стоїть в тузі його кінь. Господар просить свого вірного друга бігти до матері зі звісткою про те, що *син оженився/ А взяв собі паняночку, / В чистім полі земляночку* [тут і далі цит. за 20, т. 42, с. 138, 139].

Формально оригінал та переклад відрізняються – замість 50 рядків оригіналу в перекладі їх лише 20. В оригіналі чіткого графічного членування на строфи немає (графічно виділено лише зачин та кінцівку), переклад же складається з п’яти катренів. Римування оригіналу суміжне та у двох випадках потрійне, в перекладі перший катрен має перехресне римування, а всі інші – суміжне. Щодо рими, в оригіналі маємо і жіночу, і чоловічу, тут домінує жіноча рима, що забезпечує пісні м’якість звучання, виділяє її співучість: *Не стій коню наді мною, / Бо я виджу щирість твою*. В перекладі рима наскрізно чоловіча, тому він звучить сильніше, менш лірично: *Steh nicht bei mir, mein treues Roß, / Ich sehe, deine Treu’ war groß* [тут і далі цит. за 20, т. 10, с. 123, 124]. Початок пісні, зачин, у якому зображено місце та умови події, складено чотиристопним ямбом: *Ой кінь біжить, трава шумить / Ой там козак убит лежить*. Далі, коли козак розмовляє з конем, віршований розмір змінюється з чотиристопного ямба на чотиристопний хорей: *Не стій коню наді мною, / Бо я виджу щирість твою*. Вірогідно, зміна розміру слугувала для того, щоб розмежувати зачин та основну частину пісні під час співу. У перекладі такого розмежування за допомогою віршованого розміру немає – усі п’ять катренів написані чотиристопним ямбом: *Es fliegt das Pferd, es rauscht das Gras / Na, dort ein toter Kosak liegt. / Der Kopf im Gras, das Aug’ wie Glas / Und rote Seide am Gesicht*. Проте можна припустити, що як засіб розмежування Франко міг використати римування, бо, нагадаємо, тільки у першому чотиривірші, який і є по суті зачином, рядки римуються перехресно.

Щодо змісту оригіналу та перекладу, варто зауважити, що в перекладі немає сцени розмови матері з конем. Переклад закінчується повідомленням матері звістки про те, що син одружився, а жінка його – це темна землянка (*die dunkle Grabesgruft*), тож про материну реакцію німецькомовний читач не довідується нічого. Втім можна припустити, що Каменярь просто не завершив переклад, адже друком той так і не вийшов.

Оскільки переклад за формою менший, крім випущення певних сюжетних моментів, перекладач відмовляється від деталізації деяких сцен. Нариклад, в оригіналі, читаємо: *Біжи, коню, дубровою, / Чорним лісом стежень кою, / Ой горами-долинами / Колючими ожинами. / А там будут турки гнати / Та не дай сі в руки взяти. / А як прийдеши, коню, в село, / Заржи смутно, невесело. / А як прийдеши під ворота, / Заржи смутно, як сирота. / Тупни, коню, копитами / Перед ньєнки воротами*. У перекладі Франко обмежується двома рядками: *O eile dich durch die Steppe weit, / Durch finstern Wald, wo’s Dunkel dräut*. Хоча картина в перекладі вимальовується трохи збіднено, та загалом мотив небезпечного, важкого та довгого шляху передано вдало.

Оскільки пісню присвячено козацькій тематиці, зокрема трагічній смерті хороброго козака, то, крім коня і чистого поля, невід’ємним її атрибутом є китайка. У денотативному плані – це тканина, шовк, проте за цією лексемою криється величезний обсяг національно-культурної інформації, бо з нею шили козацький одяг, хоругви, нею накривали очі полеглих козаків, щоб їх не виклювали хижі птахи, у неї загортали козацькі тіла під час поховання. Наприклад, у Т. Шевченка читаємо: *Високії ті могили,/Де лягло спочити/Козацькеє біле тіло,/В китайку повите* [22, с. 63]; *Не китайкою покрились./ Козацькі очі,/Не вимили біле личко./Слизоньки дівочи* [22, с. 15]. Тож китайка – це символ козацької звитяги, доблесті, гідності та слави, це *заслуга козацька*, як визначає нам народ український, у самій пісні. І. Франко, безумовно, намагався передати цю реалію в перекладі, вдавшись до дескриптивної перифрази “червоний шовк”: *Ha, dort ein toter Kosak liegt./Der Kopf im Gras, das Aug’ wie Glas/Und rote Seide am Gesicht*. Хоча Каменяр не був першопрохідцем у справі популяризації козацької епохи (до нього це робили Ф. Боденштедт, І. Шерер, Г. Ф. Міллер, Й. К. Енгель та ін.), і зацікавлений закордонний читач вже мав змогу дізнатися дещо про звичай й обряди козаків, а також безпосередньо завдяки контексту можна зрозуміти, що йдеться про певний поховальний обряд козаків, проте для детальнішого розуміння, якщо Франко таки б оприлюднив свій переклад, додаткове пояснення (чи то у формі зноски, якою Каменяр послуговувався доволі часто, чи то, можливо, у тексті розвідки) було б незайвим, принаймні для тих, хто про *rote Seide* чув уперше.

Майстерно вимальований у цій народній пісні образ могили: *Лиш твій син оженився,/ А взяв собі паняночку,/В чистім полі земляночку./Ой на личку рум’яная,/На ній сукня зелена*. Через метафоризацію вона постає *паняночкою*, до того ж з традиційною для української народної пісні характеристикою *на личку румяная*. У перекладі метафору збережено, бо тут могила – це теж дівчина, наречена, проте епітетна характеристика зазнає змін із опису зовнішності до внутрішніх рис – вірна, рідна: *Und seine Braut so treu und traut/Ihm liebend stets ins Auge schaut,/Schützt ihn vor Wind und rauher Luft,/Sie ist – die dunkle Grabesgruft*. Така заміна тут видається непотрібною, оскільки в німецькомовному світі червоні, рум’яні щоки – це теж еталон дівочої краси: *Sie hat zwei rote Wängelein, sind röter als der Wein* (У неї червоні щочки, червоніші ніж вино. – Переклад О. М.) [27]; *Er strich ihre roten Wangen/ Und sagt ihr heimlich was ins Ohr* (Він гладить її червоні щоки і тихо шепоче щось на вухо. – Переклад О. М.) [26]; *Ein Mädchen wird beim Tanz verschönert, rote Wangen, ein Mund, der lächelnd haucht* (Дівчина у танці гарнішає, червоні щоки, уста, що, посміхаючись, шепочуть. – Переклад О. М.) [25].

Отже, аналіз перекладу української народної пісні “Смерть козака в степу” виявив такі особливості: відсутність еквілітарності між оригіналом та перекладом; зміни у його версифікаційній системі загалом не чинять негативного впливу на зміст – сюжетну лінію та головний мотив цієї козацької пісні передано добре; стилістичні засоби оригіналу збережені майже повністю. Оскільки переклад бідніший на деталі, а одного з сюжетних епізодів оригіналу у ньому взагалі немає, можемо назвати “*Es fliegt das Pferd, es rauscht das Gras*” скороченим, проте вдалим перекладом української народної пісні “Смерть козака в степу”.

Перспектива подальших досліджень – у зверненні до перекладів інших жанрів усної народної творчості, що дасть змогу вибудувати цілісне уявлення та дати ґрунтовну оцінку німецькомовного фольклористичного перекладацького доробку Івана Франка.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Бендзар Б. Вклад Івана Франка в справу популяризації надбань української літератури серед австрійців та німців / Б. Бендзар // Українське літературознавство. – 1968. – Вип. 3. – С. 83–88.
2. Бендзар Б. Українська усна народна творчість у німецьких перекладах І. Франка / Б. Бендзар // Слов'янське літературознавство і фольклористика. – К., 1973. – Вип. 9. – С. 69–78.
3. Бендзар Б. Франко перекладає німецькою мовою / Б. Бендзар // Жовтень. – 1968. – № 8. – С. 104–106.
4. Возняк М. З життя і творчості Івана Франка / М. Возняк. – К. : Видавництво Академії наук УРСР, 1955. – 304 с.
5. Волос Б. Теоретико-методологічні пошуки Франка-фольклориста (на матеріалі “Студій над українськими піснями”) / Б. Волос // Українське літературознавство. – Вип. 78. – С. 243–253.
6. Гарасим Я. “Студії над українськими піснями” Івана Франка: методологічний аспект / Я. Гарасим // Іван Франко: дух, наука, думка, воля : матеріали Міжнародного наукового конгресу, присвяченого 150-річчю від дня народження Івана Франка (Львів, 27 вересня–1 жовтня 2006 р.). – Львів, 2008. – Т. 1. – С. 911–916.
7. Давидюк В. Фольклористичні методи Івана Франка / В. Давидюк // Іван Франко: дух, наука, думка, воля : матеріали Міжн. наук. конгресу, присвяч. 150-річчю від дня народж. Івана Франка (Львів, 27 вересня–1 жовтня 2006 р.). – Львів, 2008. – Т. 1. – С. 899–911.
8. Дей О. Сторінки з історії української фольклористики [Електронний ресурс] / О. Дей. – К. : Наукова думка, 1975. – 271 с. – [Цит. 2015 р., 16 травня]. – Режим доступу : <http://goo.gl/N3egj0>.
9. Денисюк І. Фольклористичні концепції М. Грушевського та І. Франка / І. Денисюк // Денисюк І. Літературознавчі та фольклористичні праці : в 3 т. Т. 3.; 4 кн. – Львів, 2005. – 404 с.
10. Денисюк І. Національна специфіка українського фольклору : матеріали до лекцій / І. Денисюк // Вісник Львівського університету. – 2003. – С. 3–22. – (Серія : Філологічна ; вип. 31).
11. Кирчів Р. Фольклористика в науковій діяльності Івана Франка / Р. Кирчів // Іван Франко: дух, наука, думка, воля : матеріали Міжн. наук. конгресу, присвяч. 150-річчю від дня народж. Івана Франка (Львів, 27 вересня–1 жовтня 2006 р.). – Львів, 2008. – Т. 1. – С. 881–899.
12. Козловський В. Народна історична пісня у наукових зацікавленнях Івана Франка (на матеріалах “Студій над українськими народними піснями”) / В. Козловський // Вісник Львівського університету. – 2010. – С. 122–128. – (Серія : Філологічна ; вип. 51).
13. Козловський В. Українська народна історична пісня: проблема дефініції / В. Козловський // Народознавчі зошити. – 2013. – № 1 (109). – С. 30–39.
14. Колесса Ф. Улюблені пісні Івана Франка / Ф. Колесса. – К. : Жовтень, 1966. – 136 с.
15. Нудьга Г. Українська пісня у зв'язку зі світовою культурою [Електронний ресурс] / Г. Нудьга // Нові дні. – Торонто. – № 2–3. – 1984. – [Цит. 2015 р., 5 червня]. – Режим доступу : http://ukrlife.org/main/2000/ukr_song.htm.
16. Пилипчук С. “Документи народної свідомості”: жанр історичної пісні у науковому доробку Франка-фольклориста / С. Пилипчук // Література. Фольклор. Проблеми поетики. – 2013. – Вип. 38. – С. 182–199.
17. Сокіл Г. Фольклористична діяльність Івана Франка: організація збирацько-дослідницької роботи / Г. Сокіл // Українське літературознавство. – Львів, 2008. – Вип. 70. – С. 255–262.
18. Сокіл Г. Фольклористична традиція, варіантність в теоретичному осмисленні Івана Франка / Г. Сокіл // Іван Франко: дух, наука, думка, воля : матеріали Міжн. наук. конгресу, присвяч. 150-річчю від дня народж. Івана Франка (Львів, 27 вересня–1 жовтня 2006 р.). – Львів, 2008. – Т. 1. – С. 922–929.
19. Стаття І. Франка про новостворену народну пісню / пер., вступ і коментар. М. Мороза // Народна творчість та етнографія. – 1963. – Вип. 2. – С. 96–100.
20. Франко І. Зібрання творів : у 50 т. / І. Франко ; АН УРСР ; Ін-т л-ри ім. Т. Г. Шевченка. – К. : Наукова думка, 1976–1986.
21. Франко І. [Рецензія] / І. Франко // Записки Наукового товариства імені Т. Шевченка. – 1904. – Т. 58. – С. 38–43.
22. Шевченко Т. Кобзар / Т. Шевченко ; вступ. стаття О. Гончара. – К. : Дніпро, 1985. – 640 с.
23. Шутак О. “Холяча енциклопедія усякого знання”: Філарет Колесса про Франка-фольклориста / О. Шутак // Вісник Львівського університету. – Львів, 2013. – С. 212–218. (Серія : Філологічна ;

Вип. 58.) 24. Franko I. Beiträge zur Geschichte und Kultur der Ukraine / I. Franko ; herausgeg. und eingeleit. von E. Winter und P. Kirchner. – Berlin : Akademie Verlag, 1963. – 577 S. 25. Goethe J. W. Die Laune der Verliebten [Electronic resource] / J. W. Goethe. – [Quote 2015 p., 20 June]. – Access mode : <http://gutenberg.spiegel.de/buch/die-laune-des-verliebten-3677/9> 26. Köhler C. Volkslieder von der Mosel und Saar [Electronic resource] / C. Köhler. – [Quote 2015 p., 20 June]. – Access mode : <https://goo.gl/5A36H7>. 27. Weber F. Liederbuch. 300 deutsche Volksliedertexte [Electronic resource] / F. Weber. – [Quote 2015 p., 20 June]. – Access mode : <https://goo.gl/zDVinJ>

Стаття надійшла до редколегії 17. 07. 2015 р.

Прийнято до друку 14. 09. 2015 р.

THE UKRAINIAN HISTORICAL SONG IN THE GERMAN-SPEAKING TRANSLATION HERITAGE OF IVAN FRANKO

Oksana Molderf

*Ivan Franko National University of Lviv,
1, Universytetska St., Lviv, 79000, Ukraine
e-mail: oksana34molderf@ukr.net*

The article investigates the main stages of shaping of Ivan Franko as a collector, researcher, translator and popularizer of Ukrainian folklore in German-speaking countries. Its objectives are to analyze Franko's translations of Ukrainian folk historical songs into German, to define their formal, prosodic features and content features.

Keywords: study of folklore (folkloristics), folklore, historical song, translation, Ivan Franko.